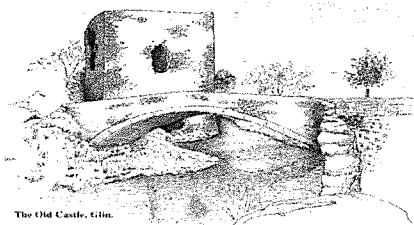

Plean Scoile Don Ghaeilge

Scoil Náisiúnta Naomh Fheargus

Tosaíthe Feabhra 2024

Machnamh ar Thorthaí Foghlama (Cur chuige na Scoile)

D'ullmhaigh foireann Naomh Fheargus, SN An Gleann, an doiciméad seo le linn na mbliana scoile 2023/2024. Tá sé i gceist múinteoirí a threorú ina gcur chuige aonair i leith an Ghaeilge, chun cleachtas reatha na scoile maidir le Curaclam Teanga na Bunscoile a léiriú agus chun cur chuige comhsheasmhach i leith an teagaisc agus na foghlama a chinntiú

Tá an doiciméad seo dréachtaithe ag cuimhneamh ar na nithe seo a leanas;

- Curaclam Teanga na Bunscoile
- Treoirínte na Roinne Oideachais agus Scileanna um Theagasc agus Fhoghlaim (DES Guidelines for Teaching and Learning)
- Looking at Our Schools 2016-A Quality Framework for Primary Schools - Updated August 2022 "Looking At Our Schools 2022)
- St. Fergus' NS, Literacy Plan 2023
- Assessment in the Primary School-NCCA Guidelines
- Circular 45/2019 (and amended with any subsequent circulars)
- Mheasúnú Bunscoile sa Bhunscoil - Treoirínte CNCM
- Ciorclán 45/2019 (agus leasaithe le haon imlitreacha ina dhiaidh sin)
- Plean Ghaeilge SN Naomh Fheargus 2018
- Doiciméid ón tSeirbhís Um Fhorbairt Ghairmiúil Do Mhúinteoirí agus tacaíocht ó Lisa Geoghegan (Cuiditheoir)
- Scéimeanna Gaeilge Seo Leat (Naí - Rang I) agus Caint is Comhrá (RII - Rang VI)-Teanga ó Bhéal, Léitheoireacht agus Scríbhneoireacht
- Taithí na Múinteoirí agus Forbairt Proifisiúnta Leanúnach (CPD) na múinteoirí

Réamhrá

D'ullmhaigh foireann St. Scoil Náisiúnta Fergus i rith na scoilbhliana 2022/23. Tá an plean seo dírithe ar mhúinteoirí a threorú ina bpleanáil aonair don Ghaeilge agus chun cur chuige comhsheasmhach a chinntiú tríd an scoil. Tá sé bunaithe ar Churaclam Teanga na Bunscoile (2019), Ciorclán 45/2019 agus Na Treoirínte don Teagasc agus don Fhoghlaim (Guidelines for Teaching and Learning).

Comhthéacs na scoile

Is é an Béarla príomhtheanga teagaisc na scoile seo. Tagann cuid mhór dár ndaltaí ón iasacht, ó thíortha ar fud an domhain. Cé gur rugadh mórchuid ár ndaltaí in Éirinn, tógtar iad le teanga a dtuismitheoirí sa bhaile agus bíonn gá le ceachtanna breise Béarla nuair a fhreastalaíonn siad ar scoil.

Fís

Ba bhreá linn go mbeadh:

- spéis agus suim á gcothú sna páistí sa teanga trí atmasféar taitneamhach a chruthú
- dearcadh dearfach ag gach duine i bpobal na scoile i leith an Ghaeilge
- caighdeán ard i ngach gné den teanga bainte amach ag na páistí agus iad ag fágáil na scoile
- bród ag na páistí sa teanga agus sa chultúr Gaelach

Foghlaim and dara teanga ag páistí: Príomhphrionsabail

- Déantar foghlaimeoirí teanga níos féinriartha agus níos spreagtha de pháistí ach deiseanna a bheith acu le haghaidh idirghníomhaíocht thaitneamhach le daoine eile.
- Foghlaimíonn páistí stór focal ó bhéal tábhachtach agus frásaí tábhachtacha ach deiseanna le haghaidh aithrise a bheith acu trí scéalta, amhráin, súgradh agus nósmaireachtaí laethúla.
- Mealltar na páistí le deiseanna le haghaidh cumarsáid lánbhrí mar a mbaineann siad úsáid as leideanna comhthéacsúla agus réamheolas le haghaidh fíorchuspóra.
- Díríonn na páistí ar bhrí i dtosach chun eolas intuigthe ar T2 a fhorbairt, agus díríonn siad ar fhoirm níos déanaí.
- Is féidir le páistí treisiú earráidí a sheachaint ach foirm a theagasc go follasach, lena n áirítear gnéithe áirithe den ghramadach.
- Múintear páistí tríd an sprioctheanga; mar shampla, múintear Gaeilge trí mheán na Gaeilge i scoileanna Béarla.
- An t-eolas atá ag páistí roimh ré, an chéim ag a bhfuil siad ina gcuid forbartha agus na rudaí a bhfuil suim acu iontu, is pointí tosaigh tábhachtacha iad sin nuair a bhíonn a bhfoghlaim teanga á pleanáil.
- Beidh foghlaim T2 páistí á méadú agus á brostú de réir mar a mhéadaítear a dteagmháil le T2, mar shampla, úsáid neamhfhoirmiúil a bhaint as an nGaeilge an lá ar fad.
- Déantar foghlaim teanga na bpáistí a mhéadú ach deiseanna a bheith acu le teanga a chruthú le briathra, gan bhriathra agus i scríbhinn, i gcomhthéacsanna lánbhrí, i rith an lae scoile ar fad.
- Múnláitear na chéad chéimeanna eile i bhfoghlaim teanga na bpáistí de réir mar a thugtar aitheantas dá n-éagsúlachtaí aonair agus mar a fhreagraítear dóibh.
- Déantar measúnú ar dhul chun cinn na bpáistí sa teanga tríd an teanga a chruthaíonn siad go neamhspleách chomh maith le measúnuithe faoi threoir an mhúinteora.

Réasúnaíocht

Is é an réasúnaíocht atá le Curaclam Teangacha na Bunscoile ná:

1. Múnlaítear tríd an teanga muid
2. Próiseas forásach is ea foghlaim teanga
3. Próiseas comhtháite is ea foghlaim teanga
4. Is trí idirghníomhaíochtaí a fhoghlaimíonn páistí teanga
5. Foghlaimíonn páistí teanga i gcomhthéacsanna éagsúla scoile (NCCA, PLC, p.6-10)

Aidhmeanna

Cuirtear aidhmeanna Churaclam Teangacha na Bunscoile i láthair i dtrí ghrúpa:

- fócas ar pháistí agus ar a saol
- cumarsáid agus ceangail páistí le daoine eile
- foghlaim agus forbairt teanga na bpáistí

1. An leanbh agus a saol

Is é aidhm Churaclam Teanga na Bunscoile tacaíocht a thabhairt do mhúinteoirí

- a chur ar chumas páistí tógáil ar eolas agus ar thaithí atá acu cheana féin ar theanga agus ar fhoghlaim theanga le cur lena bhfoghlaim theanga
- páistí a spreagadh le glacadh go dearfach leis an nGaeilge, agus ár bhféiniúlacht chultúrtha a chur chun cinn trí úsáid na Gaeilge
- páistí le teangacha agus cultúir éagsúla a spreagadh le bheith bródúil as a n-oidhreacht agus í a roinnt
- aitheantas a thabhairt don éagsúlacht mhór taithí, cumais agus stíle teanga a bhíonn ag páistí agus iad ag foghlaim teanga ar scoil mar chéad chéim le cur ar a gcumas a bheith rannpháirteach i gcaidreamh cumarsáideach atá ábhartha agus lán brí

2. Cumarsáid agus ceangail páistí le daoine eile

Is é aidhm Churaclam Teanga na Bunscoile tacaíocht a thabhairt do mhúinteoirí

- glacadh le huathúlacht na bpáistí trína meas ar a dteanga bhaile, a dtuiscint ar theanga agus ar ilghnéitheacht, agus a gcumas chun teangacha, gothaí agus uirlisí éagsúla a le cumarsáid a dhéanamh le daoine i gcomhthéacsanna agus i suímh éagsúla a chothú
- páistí a spreagadh agus a chumasú le cumarsáid éifeachtach a dhéanamh sa chéad teanga agus sa dara teanga de chuid na scoile agus cumarsáid a dhéanamh ina dteanga oidhreachta le haghaidh cuspóirí éagsúla

- páistí a chumasú le bheith rannpháirteach go hiomlán i réimse leathan d'eispéiris teanga agus cumarsáideacha atá ábhartha agus lán brí le páistí ar comhaois leo agus le daoine fásta, agus le taitneamh a bhaint astu

3. Foghlaim agus forbairt teanga na bpáistí

Is é aidhm Churaclam Teanga na Bunscoile tacaíocht a thabhairt do mhúinteoirí

- spéis ar feadh an tsaoil i bhfoghlaim theanga, agus grá d'fhoghlaim teanga, a chothú i bpáistí ar mhaithe le taitneamh agus saibhriú pearsanta agus, ar an gcaoi sin, dearcadh dearfach i leith cumarsáide agus teanga a chur chun cinn
- tuiscint páistí ar an domhan a leathnú trí éagsúlacht shaibhir eispéiris teanga agus trí fheasacht agus meas i leith teangacha agus cultúir eile a chothú i dtimpeallacht foghlama a shaibhríonn iad
- páistí a chumasú chun úsáid shamhlaíoch agus chruthaitheach a bhaint as teanga agus tuiscint a bheith acu do ghnéithe aeistéitiúla na teanga
- páistí a spreagadh le bheith rannpháirteach go pearsanta i réimse leathan de théacsanna labhartha, geáitsíochta, scríofa agus il-mhodúlacha, agus smaoineamh go criticiúil orthu
- tacú le páistí lena scileanna liteartha a fhorbairt agus iad a chumasú le dul chun cinn a dhéanamh ar a luas foghlama féin i dteanga ó bhéal, léite agus scríofa
- feasacht teanga a chothú sna páistí, ionas go dtuigfidh siad agus go mbeidh meas acu ar ábhar agus ar struchtúr teangacha

(*CNCM, CPT. Ich. 12-13*).

Snáitheanna agus Gnéithe:

Tá trí shnáithe i gCuraclam Teangacha na Bunscoile

- teanga ó bhéal

-léitheoireacht

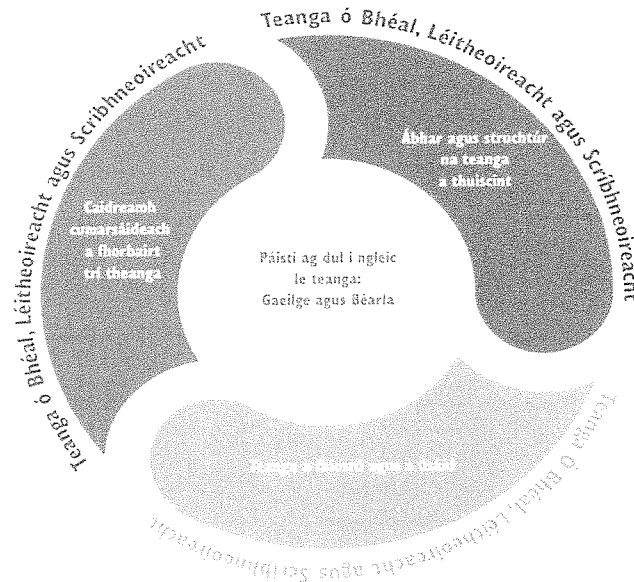
-scríobh i nGaeilge agus i mBéarla.

Sna trí shnáithe, déantar cur síos sna gnéithe ar fhoghlaim theanga bhunriachtanach. Tá tacar de Thorthaí Foghlama ag gach gné, ina ndéantar cur síos ar fhoghlaim thábhachtach teanga ó thaobh coincheap, meonta agus scileanna.

Is iad seo a leanas na gnéithe d'fhoghlaim teanga a bhaineann le gach ceann de na snáitheanna:

1. Caidreamh cumarsáideach a fhorbairt trí theanga
2. Ábhar agus struchtúr na teanga a thuiscint
3. Teanga a fhiosrú agus a úsáid.

Tá na gnéithe ag brath ar a chéile, mar a léiríonn thíos

Torthaí Foghlama/Learning Outcomes:

Úsáidtear Torthaí Foghlama le cur síos a dhéanamh ar an bhfoghlaim agus ar an bhforbairt a mbítear ag súil leo ó fhoghlaimoir tar éis tréimhse ama. Aithnítear sa churaclam go rachaidh cúinsí, eispéiris agus cumais éagsúla na bpáistí i bheidhm ar an dul chun cinn a dhéanfaidh siad i dtreo Torthaí Foghlama. Ach díriú ar fhoghlaimoirí, cabhraíonn na torthaí le múinteoirí cineálacha cuí cur chuige oideolaíoch a úsáid chun tacú le páistí ar a n-aistear foghlama. (CNM, CPT, Lch. 18).

Ba chóir na Torthaí Foghlama a léamh, a mheas agus a úsáid in éineacht le taithí agus saineolas na múinteoirí chun a chinneadh “cad a fhoghlaimíonn páistí, an t-ord ina bhfoghlaimíonn siad agus an luas a bhfoghlaimíonn siad agus na gníomhaíochtaí agus eispéiris trína bhfoghlaimíonn siad”. (Ciorclán 45/2019).

Tá naisc shlabhra gorm scaipeadh ar na leathanaigh torthaí foghlama. Cuireann na naisc shlabhra gorm seo an léitheoir ar an airdeall faoi na naisc shoiléire idir foghlaim an chéad teanga agus an dara teanga, an Ghaeilge inár gcás. (Le tuilleadh eolais a fháil ar Aistriú Scileanna féach ar an doiciméad PLC, lch 43 de Roinn 6). B’fhéidir go gcinneadh an múinteoir na páistí a chur ar an eolas faoi na naisc idir na teangacha nó go simplí an nasc féin a nótaíl. Tacaíonn Torthaí Foghlama (Mír 5 den PLC) leis an múinteoir “cad atá le múineadh a roghnú agus an t-ord is fearr chun é a mhúineadh”.

Tugann an íomhá thíos forbheathnú ar na Torthaí Foghlama do Theanga ó Bhéal, don Léitheoireacht agus don Scríbhneoireacht atá sonraithe ar leathanaigh 22-33 de Dhoiciméad Churaclam Teanga na Bunscoile.

	Teanga ó Bhéal	Léitheoireacht	Scríbhneoireacht
Cumarsáid	Rannpháirtíocht, éisteacht agus aird	Rannpháirtíocht	Rannpháirtíocht
	Inspreagadh agus rogha	Inspreagadh agus rogha	Inspreagadh agus rogha
	Gnásanna sóisialta agus feasacht ar dhaoine eil		
Tuiscint	Struchtúr abairte agus gramadach	Gnásanna cló agus struchtúr abairte	Struchtúr abairte agus gnásanna cló
	Stór focal	Stór focal	Stór focal
	Léiriú tuisciana	Fónaic, aithint focal agus staidéar ar fhocail	Litríú agus staidéar ar fhocail
		Feasacht fhóineolaíoch agus fhóinímeach	
	Iarrafas, ceisteanna agus idirghníomhuithe	Cuspóir, seánra agus guth	Cuspóir, seánra agus guth
Fiosrú agus úsáid	Catagóirí	Tuiscint	Próscais na scríbhneoireachta agus ag cruthú téacs
	Catagóirí	Freagairt agus intinn an údair	Freagairt agus intinn an údair
	Teanga a úsáid go spráilí agus go cruthaitheach	Líofacht agus féincheartú	Peannaireacht agus cur i láthair
	Eolas, míniú agus údar a thabhairt		
	Cur síos, tuar agus machnamh		

SET, Cleachtas Cuimsitheach

Tacaíonn Scoil Náisiúnta Naomh Fearghas le gach leanbh dul chun cinn agus oibriú i dtreo na dtorthaí foghlama ag ráta agus luas a oireann dá gcumas agus an fhoghlaim seo a aithint.

Oibríonn Múinteoirí Oideachais Speisialta i gcomhar le múinteoirí príomhshrutha lena chinntiú go mbíonn rochtain ag gach leanbh ar an gcuraclam agus cuireann siad tacaíocht bhreise ar fáil nuair is gá.

Forbraíodh na Bealaí Tacaíochta Breise (íomhá thíos) chun rochtain, deis agus dúshlán a sholáthar do leanaí a bhfuil riachtanais bhreise acu. Tacaíonn na Conairí le leanúnachas agus le dul chun cinn na foghlama agus iad ag aistriú idir ranganna agus ar aghaidh go dtí an iar-bhunscoil. Tabhair cuairt ar an bhFoireann Uirlisí Bunscoile chun rochtain a fháil ar na Bealaí Tacaíochta Breise.

Rang Speisialta Uathachais

Go ginearálta, bíonn díolúine Gaeilge ag paistí le uathachas mar is deacracht foghlama teanga é an uathachas.

In ainneoin é seo, faigheann gach paiste an Ghaeilge, go nádúrtha, i rith an lae. Úsáidtear an Ghaeilge sna paidreacha, trí ordaithe, i ndánta agus amhráin. Oibreoidh daltaí i Rang Speisialta Uathachais ag an leibhéal oiriúnach cuí nuair is féidir. Beidh teacht ag an ngrúpa daltaí seo ar an teanga ag an leibhéal agus is féidir leo. Mar is féidir/nuair is féidir déanfar freastal ar dhaltaí ó Ranganna ASD lena rang-ghrúpa cuí do cheachtanna Gaeilge – teanga ó bhéal, léitheoireacht agus scríbhneoireacht. Bainfeadh úsáid as comhtháthú agus/nó comhtháthú contrártha ar ais do na ranganna seo nuair is féidir.

Additional Support Pathways

ADDITIONAL SUPPORT PATHWAYS	The child...
EXPERIENCING	is present during a learning activity. S/he is exposed to and/or aware of the learning environment. S/he is beginning to acclimatise to the learning environment such as objects, people, sounds and other sensory experiences.
ATTENDING	becomes attentive to and/or engaged with the learning activities presented by changing gesture, posture, vocalisation, eye gaze, movement etc. S/he is acclimatised to the learning environment.
RESPONDING	demonstrates capacity to actively or purposefully take an interest in the learning environment. S/he begins to indicate likes, dislikes or preferences. S/he actively responds to a learning activity with or without support.
INITIATING	shows curiosity about the learning environment. S/he actively and independently seeks opportunities to engage with and/or influence that environment.
ACQUIRING	demonstrates that knowledge, a concept or a skill is being learned. S/he explores and participates in the learning
BECOMING FLUENT	moves towards fluency and accuracy in familiar learning contexts. S/he independently and consistently demonstrates recall mastery of the skill/concept/knowledge learned.
GENERALISING	transfers and applies learned skills, knowledge or concepts to familiar and unfamiliar contexts.

www.curriculumonline.ie
www.dca.ie/primary

72

Cuimsíonn 'téacs' gach toradh ar úsáid teanga: ó bhéal, geáitsíocht, comharthaí, scríofa, Braille, físiúil, tadhlaigh, leictreonach agus digiteach.

Cuireann an sainmhíniú ar théacs, thuas, ó leathanach 20 den PLC i gcuimhne dúinn go bhfuil go leor lionsaí trína ndéantar an téacs a fhorbairt.

Curaclam Teangacha na Bunscoile i gCleachtas (Caibidil 6):

I gCaibidil 6 den PLC leagtar amach an macra-smaointeoireacht a thiomáineann an fhoghlaim a fhaigheann tacaíocht ón PLC. Le tacaíocht ó Chomhairleoir Litearthachta SFGM, léigh ár múinteoirí an chaibidil seo le linn Lá Speisialta Cuspóirí don Ghaeilge. Tuigeann siad na smaointe atá ann, mar tá eolas ar teagasc agus foghlaim teanga bunaithe orthu, má táimid chun tacú leis an "cinnteoireacht níos mó ag leibhéal na scoile agus an tseomra ranga" (Ciorclán 26/2019) á theastaíonn chun an PLC a chur i bhfeidhm.

Súgradh (Ith 46) Tá tagairt do thábhacht an tsúgartha i bhfoghlaim teanga ar Ith 46. Tuigimid an tábhacht a bhaineann le súgradh do shealbhú teanga agus cinnteoidimid go ndéanaimid soláthar do "súgradh a stiúran an páiste/na páistí go hiomlán; gníomhaíochtaí spráilúla a phleanálann an múinteoir agus a mbíonn an múinteoir i gceannas orthu; agus an múinteoir agus na páistí a bheith ag stiúradh an tsúgartha le chéile." PLC, Caibidil 6.

Litearthacht trasna an churaclaim agus litearthacht disciplín

Táimid feasach ar fhorbairt litearthachta traschuraclaim agus bainimid úsáid as ábhair eile chun soláthar a dhéanamh do “chur i bhfeidhm bríoch agus criticiúil scileanna teanga agus litearthachta”. PLC, Caibidil 6

Úsáid na Teicneolaíochta Digítí/Foghlaim Dhigiteach

Mar chuid dár bPlean Foghlama Digiteach 2020, tá 30 ChromeBook ceannaithe againn. Úsáidfidh grúpaí ranga iad seo chun Leibhéil Litearthachta sa Bhéarla agus sa Ghaeilge chomh maith a fheabhsú ar na bealaí seo a leanas;

- Úsáid suíomh gréasáin don ghramadach, don litriú, agus don foghraíocht
- Chun fóclóir Gaeilge/Béarla agus Béarla/Gaeilge a úsáid
- Chun slí isteach ar Achmhainní Gaeilge

Forbairt Ghairmiúil Leanúnach:

Freastailíonn an fhoireann múinteoreachta ar fad ar chúrsaí go rialta & tá tacaíocht leanúnach ar fáil againn ó Lisa Geoghegan ó PDST.

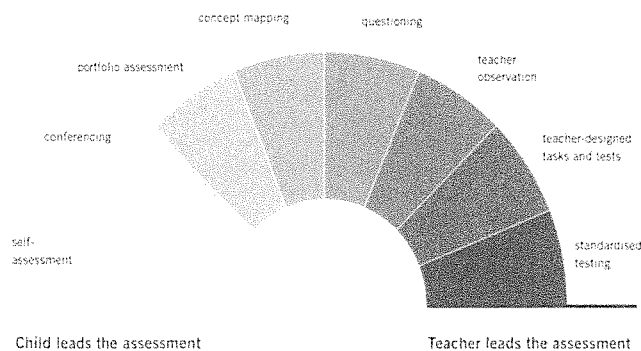
Measúnú:

Ghlac foireann Scoil Náisiúnta Naomh Fearghas páirt leis an 3ú seimineár ar Churaclam Teangacha na Bunscoile agus Measúnú.

Déantar measúnú ar dhul chun cinn na bpáistí sa teanga tríd an teanga a chruthaíonn siad go neamhspleách chomh maith le measúnuithe faoi threoir an mhúinteora. (Ich 35 PLC)

Cuireann na Contanaim tacaíocht phraiticiúil ar fáil do mhúinteoirí le pictiúir shaibhre a chruthú d’fhoghlaim teanga páistí agus na pictiúir sin a úsáid chun tacú le dul chun cinn na bpáistí i dtreo na dTorthaí Foghlama sa Ghaeilge agus sa Bhéarla. Ní bhítear ag súil leis go mbeadh múinteoirí ranga ag úsáid Mórchéimeanna Dul chun Cinn chun measúnú a dhéanamh ar an dul chun cinn atá déanta ag páistí aonair. Ina áit sin, cuireann siad eolas ar fáil chun tacú le pleanáil chomh maith le measúnú iomlánaíoch ar fhoghlaim páistí. Ar an gcaoi seo, is acmhainn phraiticiúil le haghaidh difreála iad agus múinteoirí ag obair le páistí a bhfuil réimse leathan cumais acu sna trí chomhthéacs teanga. (Ich 52 PLC)

Tá múinteoirí eolach ar Threoirlínte Measúnaithe an CNCM (NCCA Assessment Guidelines) agus úsáideann an Contanam Measúnaithe (thíos) chun rogha a dhéanamh ó raon modhanna measúnaithe molta. Tá sonraí agus samplaí de na modhanna seo ar fáil i Roinn 2 de na Treoirlínte leathanaigh 12-60.

Pleanáil agus Ullmhúchán Múinteoirí Aonair:

Tá ullmhúchán dofheicthe, sofheicthe agus taifeadta i gceist leis an ullmhúchán don mhúine agus don fhoghlaim agus is féidir é a dhéanamh ag an am céanna agus roimh, le linn agus tar éis an mhúine agus na foghlama (Fíor 1). Tá na trí cinn comhlántach agus riachtanach chun tacú le soláthar eispéiris foghlama do gach leanbh. Cé go mb'fhéidir nach ndéanfaí ullmhúchán dofheicthe agus sofheicthe a thaifeadadh, tá sé tábhachtach a admháil go bhfuil an luach céanna ar na trí chomhpháirt. (*Ullmhúchán don Teagasc agus don Foghlaim, Treoir do Gach Bunscoil agus Scoil Speisialta, 2021, lth 4*)

Tá meas ag Scoil Náisiúnta Naomh Fheargus ar ghairmiúlacht a múinteoirí chun na pleananna fadtéarmacha agus gearrthéarmacha riachtanacha a scríobh i bhformáid a chomhlíonann a riachtanais phleanála. . Tuigimid “go n-athraíonn an próiseas pleanála ó mhúinteoir go múinteoir agus gur cheart do mhúinteoirí teimpléad pleanála nó rúibric a úsáid is fearr a oireann dá gcuid riachtanas”. (Ciorclán 45/2019)

Nuair a áitítear nach n-úsáideann gach múinteoir i scoil ach teimpléad amháin dá gcuid pleanála, is cuma ar a dtaithí, a saineolas nó a n-oiliúint, léiríonn é seo, easpa muiníne i mbreithiúnais ghairmiúla na múinteoirí go léir. “Tá an t-ullmhúchán taifeadta **ar an gcéad dul síos ag an múinteoir**, agus mar sin ba chóir go mbeadh sé **úsáideach, cuspóireach agus praiticiúil**. Cé go léiríonn cosúlachtaí nádúrtha le hobair a chomhghleacaithe, tá ullmhúchán taifeadta an mhúinteora **pearsanta agus saindeartha**... Is obair idir lámha é ullmhúchán agus machnamh taifeadta atá praiticiúil agus a bhfuil cuspóir léi ag forbairt de réir mar a théann an fhoghlaim chun cinn” (Ullmhúchán don Teagasc & Foghlaim, Treoir do Chách Bunscoile agus Scoileanna Speisialta, 2021, lgh 11-12)

- Scéimeanna Bliantúla Fadtéarmacha
  - Scéimeanna coicise
  - Cúntas Míosúil
  - Pleanáil Chomhoibríoch idir an múinteoir ranga agus an SET m.sh. School Support Plans agus School Support Plans Plus
  - Pleanáil Chomhoibríoch na Scoile Uile

Díolúintí ón nGaeilge

Uaireanta, bronnar díolúintí ón nGaeilge do pháistí le deacaireachtaí faoi leith ina gcéad teanga (Béarla sa chás seo) de dheasca, scrúdú sonrath (m.sh an WIAT III) déanta ar scoil nó tuaireach síceolaíochta ó síceolaí oideachais. Faigheann páistí atá nua sa thír agus nach bhfuil aon Béarla acu, díolúintí ón nGaeilge, go huathfheidhmeach. Beidh gach díolúintí ón nGaeilge ag teacht le Ciorclán 54/22 maidir le Díolúintí ón nGaeilge agus le Polasaí de Díolúintí ón nGaeilge Scoil Naomh Fheargus (2023).

Rannpháirtíocht Tuismitheoirí:

Déantar rannpháirtíocht na dtuismitheoirí a éascú trí Aladdin, ríomhphost, fón, cártaí tuairisce agus Cruinnithe Tuismitheoirí agus Múinteoirí. Spreagtar tuismitheoirí a bheith páirteach in eispéiris foghlama a bpáistí agus a bheith dearfach faoin Ghaeilge.

Athbheithniú:

Tá foireann na scoile, faoi stiúir an phríomhoide, freagrach as athbheithniú an phlean. Spriocdáta don athbheithniú: Meitheamh 2025, nó níos lú, más gá. Tá an phlean seo daingnithe ag cruinniú an Bord Bainistíochta

Ábhar an Phlean

Tá an plean don Ghaeilge eagraithe faoi na ceannteidil seo leanas:

1. Pleanáil don Churaclam

Curaclam na Gaeilge:

- 1.1 Cur Chuige Cumarsáideach
- 1.2 Feidhmeanna Teanga
- 1.3 Struchtúr an Churaclaim
- 1.4 Comhtháthú na Snáitheanna
- 1.5 Téamaí, straitéisí agus modhanna múinte
- 1.6 Gaeilge Neamhfhoirmiúil – úsáid na Gaeilge i rith an lae

2. Pleanáil Eagraíochta

- 2.1 Pleanáil an mhúinteora
- 2.2 Áiseanna
- 2.3 Éagsúlacht cumais
- 2.4 Comhtháthú le hábhair eile
- 2.5 Measúnú
- 2.6 Obair Bhaile
- 2.7 Forbairt foirne
- 2.8 Tuismitheoirí
- 2.9 Comhionannas

1. Curaclam na Gaeilge

1.1 Cur Chuige Cumarsáideach

“Is ar chumarsáid agus ar úsáid na teanga mar ghnáth-theanga beo a leagtar béim sa churaclam Gaeilge...Ciallaíonn “cumarsáid” daoine ag caint agus ag eisteacht lena chéile, ag scríobh teachtaireachtaí chuig a chéile agus á léamh...cruthóidh an múinteoir comhthéacsanna ina mbeidh gá ag an bpáiste an Ghaeilge a úsáid chun tasc a chur i gcrích.” (*Treoirínte do Mhúinteoirí, Curaclam na Bunscoile 1999, l. 2*).

“Déanaimid cumarsáid chun...

1. Rudaí a chur i gcrích
2. Dul I bhfeidhm ar iompar, ar mhothúcháin agus ar dhearcadh daoine eile
3. Réiteach le daoine eile
4. Féiniúlacht agus mothúcháin phearsanta a chur in iúl
5. An timpeallacht shóisialta agus fhisiciúil a lorg agus foghlaim uaithi
6. Cruthú – scéalta, cluichí, domhain nua, téacsanna nua
7. Faisnéis a thabhairt”

(Ábhar Tacaíochta Gaeilge, Teanga ó Bhéal, Céim 1 agus Céim 2, Feidhmeanna Teanga na Gaeilge)

Sa scoil seo, úsáidtear an Contanam Cumarsáide chun an Cur Chuige Cumarsáideach a chur i gcrích sna ceachtanna Gaeilge:

1. An Tréimhse Réamhchumarsáide - chun spéis a chothú
2. An Tréimhse Cumarsáide – chun úsáid na teanga agus fíor-chumarsáid a chur chun cinn
3. An Tréimhse Iarchumarsáide – chun leathnú ar an gcumarsáid

Primary Language Curriculum Document (l. 38, 39)

Tá sé tábhachtach go mbeadh seans ag gach páiste an teanga a labhairt gach lá.

1.2 Feidhmeanna Teanga

“Feidhm teanga: bealach úsáide teanga chun cuspóir cumarsáide a bhaint amach.”

Chun iad féin a chur in iúl nó chun a gcuid smaointe a eagrú, baineann páistí as teanga ar bhealaí éagsúla. Baineann cuid de na feidhmeann le béasa a léiriú agus le rudai a cheiliúradh, cuid eile le riachtanais dá gcuid a chomhlíonadh, cuid acu le tuiscint a fháil ar an dtimpeallacht agus cuid eile le taitneamh a bhaint as an saol! Tá na feidhmeanna teanga fite fuaite ina chéile ach tá saintréithe ar leith ag gach feidhm freisin. Seacht gcinn a áirítear i gCuraclam Teanga na Bunscoile agus trí aird a thabhairt ar na feidhmeann ar leith cintíonn múinteoirí go bhfuil freastal á dhéanamh ar riachtanais teanga na bpáistí. De réir mar atá foclóir oiriúnach á thabhairt go foirmeálta agus deiseanna neamhfhoirmeálta á gcur ar fail le cleachtadh a dhéanamh, beidh na páistí ag sealbhú na teanga go nádúrtha, rud a chuirfidh lena gcumas cumarsáide. Tá múineadh na bhfeidhmeanna lárnach ach go háirithe agus muid ag plé leis an dara teanga ar scoil.> Ionas go mbeidh páistí in ann cumarsáid a dhéanamh ina dteanga nua, tá sé tábhachtach go mbeidh máistreacht acu ar fheidhmeann uile na teanga. Má bhíonn an teanga ag páistí a chuireann ar a gcumas na feidhmeanna éagsúla seo a chomhlíonadh is féidir a rá go bhfuil said líofa. Is féidir leo dul i mbun cumarsáide go muiníneach le daoine eile.” Feidhmeanna Teanga na Gaeilge

Tá eiseamláiri de na feidhmeanna teanga do gach rang ins na téacsleabhair atá in úsáid sa scoil. Is iad na seacht bhfeidhm ná mar atá luaite thuas:

1. Rudai a chur i gcrích
2. Dul i bhfeidhm ar iompar, ar mhothúcháin agus ar dhearcadh daoine eile
3. Réiteach le daoine eile
4. Féiniúlacht agus mothúcháin phearsanta a chur in iúl
5. An timpeallacht shóisialta agus fhisiciúil a lorg agus foghlaim uathí
6. Cruathú – scéalta, cluichí, domhain nua, téacsanna nua
7. Faisnéis a thabhairt”

1.3 Struchtúr an Churaclaim

Tá trí shnáith i gCuraclam Teanga na Bunscoile:

- Teanga ó bhéal
- Léitheoireacht
- Scríbhneoireacht

Ins an trí shnáith seo, ta trí ghné:

- Caidreamh cumarsáideach a fhorbairt trí theanga
- Ábhar agus struchtúr an teanga a thuscint
- Teanga a fhiosrú agus a úsáid

I ngach gné, tá torthaí foghlama ar leith (féach Primary Language Curriculum, I. 19), [PLC-Document_English.pdf](#).

Forbrófar na snáitheanna ar bhealach comhtháite ach luaitear anseo thíos na príomhghnéithe a bhaineann le gach snáithe.

(a) Teanga ó bhéal: Éisteacht

- Éisteacht go neamhfhoirmiúil i rith an lae: leis na múinteoirí ranga agus múinteoirí eile, le daltaí eile, le rannta agus amhráin srl.
- Éisteacht go foirmiúil i rith ceachta, mar shampla, rainn, dánta, tascanna éisteachta, obair ghrúpa srl.

(b) Teanga ó bhéal: Labhairt

- Labhairt go neamhfhoirmiúil chomh minic agus is féidir i rith an lae: teoracha, beanachtaí, buíochas, paidreacha srl.
- Labhairt go foirmiúil sa cheacht: páistí ag labhairt ar a ndícheall faoi na topaicí agus na téamaí éagsula, cluichí teanga, scéalaíocht, athinsint scéalta, ról-ghlacadh srl.

(c) Léitheoireacht

- Tá clár ullmhúcháin don léitheoireacht sa scoil seo. Tosaíonn an chlár sna ranganna naíonáin le scéalaíocht agus i Rang a hAon le pictiúrleabhair agus prionta Gaeilge sa timpeallacht.
- Tosaíonn an léitheoireacht go foirmiúil i Rang a Dó. Úsáidtear an téacsleabhar *Bua na Cainte (Naíonáin Shóisearacha agus Naíonáin Shínsearacha)* agus *Caint is Comhrá (Rang 1 - Rang 6)*.
- Forbraítear scileanna na léitheoireachta trí úsáid an téacsleabhair, scríbhneoireacht an phaiste, dánta, rain, amhráin srl.

(d) Scríbhneoireacht

- Tús na scríbhneoireachta: Tosaíonn scríbhneoireacht go foirmiúil i Rang a Dó le cóipeáil frásaí agus abairtí bunaithe ar na téamaí, nuacht phearsanta, cártaí breithlae srl.
- Tascanna scríbhneoireachta – scríobhann na páistí scéalta, ailt, litreacha, cártaí poist srl. de réir a n-aois agus a gcumas
- Ag tógaint gach gné san áireamh, ba chóir go mbeadh ar chumas na ndaltaí an méid thiosluaite a scríobh as a stuaim féin faoi dheireadh na bliana:

Rang a Dó:	4 líne
Rang a Trí:	6 líne
Rang a Ceathair:	8 líne
Rang a Cúig:	10 líne
Rang a Sé:	12 líne

Tá próiseas na scríbhneoireachta briste síos ins na fo-chodanna seo leanas:

(a) Feabhas a chur ar iarrachtaí pearsanta an pháiste:

Chun an aidhm seo a bhaint amach, tugann an múinteoir moladh don pháiste dá iarracht agus treoirlínte chun an píosa scríbhneoireachta a fheabhsú

(b) Ceartú:

mar atá thuas

(c) Foilsiú ó am go ham:

Cuirtear iarrachtaí na bpaistí thuas ar na cláir fógraíochta ó am go chéile agus foilsítear iad ar shuíomh idirlín na scoile freisin.

(d) Litriú:

Tosaítear leis an litriú go foirmiúil i Rang a Dó agus baintear úsáid as an téacsleabhar

(e) Gramadach:

Baintear úsáid as an téacsleabhar *Caint is Comhrá* ó Rang a Dó go Rang a Sé. Tá sraith gramadaí sa téacsleabhar seo. Chomh maith le sin, baintear úsáid as cóipleabhar gramadaí an dalta.

Comhtháthú na snáitheanna

Tarlaíonn sé go nádúrtha go bhfuil na snáitheanna fite fuaite lena chéile. Tá béim ar labhairt ach go háirithe. Cuirimid béim ar labhairt agus éisteacht sula ndéanaimid leitheoireacht agus scríbhneoireacht.

1.4 Téamaí, Straitéisí agus Modhanna Múinte

(a) Téamaí

Is comhthéacs iad na téamaí seo chun na feidhmeanna teanga a mhúineadh agus a fhoghlaim. Tá an abhar teagaisc bunaithe ar ar na téamaí ionas go mbeidh nasc idir an fhoghlaim agus saol laethúil an pháiste. Ní miste don mhúinteoir topaicí a roghnú as na téamaí agus iad a leathnú amach chun ábhar spéisiúil a don pháiste a úsáid. Seo leanas iad na deich téamaí:

- Mé Féin
- Sa Bhaile
- An Scoil
- Bia
- Siopadóireacht
- Caitheamh Aimsire
- Éadaí
- An Aimsir
- Ócáidí Speisialta
- An Teilifís

(b) Straitéisí

Baintear úsáid as na straitéisí seo a leanas sa scoil seo:

- Cluichí teanga
- Tascanna agus fadhbanna
- Druileanna
- Drámaíocht
- Físeáin
- Dlúthdhioscaí
- Seanfhocail
- Filíocht – rainn, dánta, amhráin, rabhlóga, cluichí bingo, tomhais srl.
- Agallaimh beirte
- Scéalaíocht
- Seachtain na Gaeilge – chun feasacht cultúrtha a chothú
- Teagmháil leis an Gaelscoil áitiúil
- Páirt a ghlacadh i ngíomhachtaí éagsúla trí mheán na Gaeilge

(c) Modhanna Múinte

Seo a leanas na modhanna múinte ata in úsáid sa scoil seo:

- An Modh Díreach, m.sh. seo ríomhaire
- Modh na Sraithe, m.sh. D'éirigh mé ar maidin. Ghlan mé m'fhiacla. D'ith mé mo bhricfeasta srl.
- Modh na Lánfhreagartha Gníomhaí, m.sh. Éist agus déan – cuir suas do lámh, éist agus tarraing srl.
- An Modh Cioslabharta, m.sh. éisteacht le dlúthdhioscaí, cluichí bingo srl.
- An Modh Closamharc, m.sh. físeáin, pictiuir srl.
- Modh na Ráite, m.sh. Is mise Síle.. abair é. Is maith liom ... abair é srl.

1.5 Gaeilge Neamhfhoirmiúil

Déantar iarracht an Ghaeilge a úsáid go feidhmiúil chomh minic agus is féidir i rith an lae taobh amuigh den cheacht oifigiúil Gaeilge agus taobh amuigh den seomra ranga, sa chlós, ag ranganna corpoideachais san Ionad Pobail srl. Baintear úsáid as an nGaeilge freisin i dtaispeántaisí, fógraí, postaeirí freisin.

Baintear úsáid as an nGaeilge ag amanna rialta i rith an lae:

- Paidreacha na maidine
- Am rolla
- Am sosa
- Paidreacha roimh lóin
- Paidreacha roimh dul abhaile
- Teachtaireachtaí
- Frása na Seachtaine: tógtar an frása as na feidhmeanna teanga do na ranganna áirithe

2. Pleanáil Eagraíochta

2.1 Pleanáil an Mhúinteora

Tá Scéim Bliana leagtha amach ag gach múinteoir bunaithe ar an bPlean Scoile don Ghaeilge.

Scríobhann gach múinteoir Scéim Coicíse agus Cuntas Míósúil freisin. Tá an Cuntas Míósúil ináirithe sa Scéim Coicíse.

Múintear an Ghaeilge go foirmiúil ar feadh 2 uair 30 nóiméad i rith na seachtaine sna rangann naíonáin agus ar feadh 3 uair 30 nóiméad sna ranganna eile.

2.2 Áiseanna

Tá liosta de na háiseanna atá in úsáid sa scoil seo in Aguisín 2.

2.3 Éagsúlacht Cumais

Déantar iarracht chomh fad agus is féidir idirdhealú a dhéanamh do pháistí le cumais éagsula, trí modhanna múinte agus straitéisí difriúla a úsáid.

Glacann gach páiste páirt sna ceachtanna Gaeilge, ach amháin iad síúd go bhfuil díolúine acu de réir Ciorcalán 54/2022.

2.4 Comhtháthú le hábhair eile

Déantar comhtháthú le hábhair eile chomh fada agus is féidir tríd an Ghaeilge a labhairt i gcomhthéacsanna eagsúla, mar shampla, Ceiliúradh na Nollag agus ócaidí speisialta eile.

2.5 Measúnú

Baintear úsáid as na modhanna measúnaithe seo a leanas sa scoil seo:

- Dírbhreatnú an mhúinteora
- Tascanna agus trialacha deartha ag an muinteoir
- Bailiúcháin d'obair agus de thionscadail an pháiste
- Scrúdaithe foirmiúla, m. sh. an Nollaig, deireadh na bliana, Scrúdú Foirmiúil DromChondra

2.6 Obair Bhaile

De réir Polasaí Obair Bhaile na scoile seo, tugtar obair bhaile oiriúnach sa Ghaeilge do pháistí ó Rang a hAon go Rang a Sé. Bíonn meascán d'obair bhaile scríofa agus ó bhéal.

2.7 Forbairt Foirne

Tá ardchumas ag múinteoirí sa scoil seo agus tugann siad tacaíocht dá gcomhleacaithí i múineadh na teanga. Spreagann an Príomhoide an foireann teagaisc Gaeilge a labhairt chomh minic agus is féidir i rith an lae.

Tá go leor deiseanna ag an bhfoireann forbairt gairmiúil a dhéanamh i rith na bliana agus i rith laethanta saoire an tsamhraidh. Fógraítear cúrsaí sna hionaid oideachais ar chlár fógraí na seomra foirne.

2.8 Tuismitheoirí agus an Ghaeilge

Tá dearcadh dearfach ag formhór na dtuismitheoirí don Ghaeilge.

Fógraítear ranganna Gaeilge le Gael Linn agus eagraíochtaí eile do na tuismitheoirí.

2.9 Comhionannas

Tá deis cothrom ag gach páiste sa scoil seo an Ghaeilge a fhoghlaim, de réir a gcumais éagsúla.

An tslat tomhais atá ag an scoil seo chun an plean a mheas

Tá a fhios againn go bhfuil an plean seo á chur i bhfeidhm nuair a leanann ullmhúcháin an mhúinteora an plean.

Tá a fhios againn gur comhlíonadh aidhmeanna an phlean nuair a bhíonn:

- Aiseolas dearfach ón bhfoireann/ó dhaltai/ó thuismitheoirí
- Aiseolas dearfach ó scoileanna dara leibhéal
- Páistí ag labhairt Gaeilge lasmuigh den rang Gaeilge agus ag baint taitneamh as
- Tuairiscí dearfacha ón gcigire
- Fianaise dearfach ó féin-mheastóireacht scoile

Cur i bhfeidhm

(a) Rólanna agus freagracht

Tá gach múinteoir freagrach as an bplean a chur i bhfeidhm ina rang féin. Déanann an Príomhoide agus an Príomhoide Cúnta, forbhreathnú ar an gcur i bhfeidhm ar fud na scoile.

(b) Spriocdáta leis an plean a chur i bhfeidhm

Cuirfear an plean i bhfeidhm ar an _____.

Athbhreithniú

Déanfar athbhreithniú ar an bplean ag deireadh na scoilbliana 2026.

Cumarsáid

Tá cóip den phlean seo ag gach múinteoir. Tá an plan le feiceáil go poiblí ar shuíomh idirlín na scoile www.sfergusns.ie agus tabharfar cóip den phlean d'éinne a iarrann é.

Daingniú

Daingníodh an plan seo ag cruinniú an Bhoird Bainistíochta ag a gcrúinniú ar an

30/5/2024.

Sínithe: Seamus Crotty **Dáta:** 30. 5. 2024.

Cathaoirleach

Aguisín 1

Filíocht

Náionáin Shóisearacha	Náionáin Shinsearacha	Rang 1	Rang 2
Lámh, Lámh Eile Is Maith Liom... Mo Theach	Duilleoga Deasa Aon, Dó, Muc is Bó Puisín	Taidhgín Turcaí An Chailleach San Nioclás	Cá bhfuil mo mhála scoile? Buail ar an doras Eadaí

Rang 3	Rang 4	Rang 5	Rang 6
Bogha Báistí le Ní Fios Mo Mhuc le Éamonn Ó Ríordáin An Liathróid le Éamonn Ó Ríordáin	An Fómhar Mamó agus Daideo I le Seán Máirtín An Gabhar sa Scoil I le Seán Mac Fheorais	An Damhán Alla agus an Mhíoltóg Le Dubhghlas de hÍde Mise Raifteirí (An File Dall) Le Aogán Ó Rathaille Táim Láidir Le Lionard Ó hAinle	Fionn is Finnéigeas Cár Imigh An Spideog? Le Máire Nic Gearailt Anseo i lár an Shleanna le Seán Mac Fheorais

|

|

|

|

|

Aguisín 2

Acmhainní agus Áiseanna

Téacsleabhair na bpáistí

Rang	Téacsleabhar
Naíonáin Shóisearacha	Bua na Cainte A
Naíonáin Shinsearacha	Bua na Cainte B
Rang 1	Caint is Comhrá 1
Rang 2	Caint is Comhrá 2
Rang 3	Caint is Comhrá 3
Rang 4	Caint is Comhrá 4
Rang 5	Caint is Comhrá 5
Rang 6	Bua na Cainte 6

Aguisín 3

Gramadach

Briathra:

Foghlaim Foirmiúil – briathar amháin le foghlaim in aghaidh na seachtaine.

Foghlaimítear an briathar, an foirm cheisteach, an foirm dhiúltach agus an saorbhriathar

Rang a Trí: Foghlaimítear na briathra sa Chéad Réimniú san Aimsir Chaite (Téarma 1), Aimsir Láithreach (Téarma 2) agus Aimsir Fháistineach (Téarma 3). Foghlaimítear an Modh Ordaitheach san uimhir uatha agus uimhir iolra.

Rang a Ceathair: Foghlaimítear na briathra sa Dara Réimniú san Aimsir Chaite (Téarma 1), Aimsir Láithreach (Téarma 2) agus san Aimsir Fháistineach (Téarma 3). Déantar dul siar ar na mbriathra atá foghlamtha i Rang a Trí freisin.

Rang a Cúig: Foghlaimítear na briathra sa Triú Réimniú san Aimsir Chaite (Téarma 1), Aimsir Láithreach (Téarma 2) agus san Aimsir Fháistineach (Téarma 3). Déantar dul siar ar na mbriathra atá foghlamtha i Rang a Trí agus a Ceathair

Rang a Sé: Déantar dul siar ar na mbriathra in iomlán. Foghlaimítear an Modh Coinníollach freisin, chomh maith le má agus dá. Foghlaimítear an Claoninsint.

Rang 3

An Chéad Réimniú

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Tit	√	√	√
Tóg	√	√	√
Cuir	√	√	√
Rith	√	√	√
Múch	√	√	√
Stop	√	√	√

Léim	√	√	√
Scuab	√	√	√
Buail	√	√	√
Seas	√	√	√
Caith	√	√	√
Las	√	√	√
Bris	√	√	√
Séid	√	√	√
Croch	√	√	√
Dún	√	√	√
Pioc	√	√	√
Preab	√	√	√
Glan	√	√	√
Cas	√	√	√
Ól	√	√	√
Éist	√	√	√
Fan	√	√	√
Fág	√	√	√
Féach	√	√	√
Suigh	√	√	√
Léigh	√	√	√
Glaigh	√	√	√

Siúil	√	√	√
-------	---	---	---

Rang 4

Dul siar ar na briathra atá foghlamtha i Rang 3 + ag foghlaim na briathra sa Dara Réimniú

Briathra Aon Siolla (An Chéad Réimniú)

Briathra Dhá Shiolla (An Dara Réimniú)

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach		Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Lean	√	√	√		Cuardaigh	√	√	√
Sroich	√	√	√		Imigh	√	√	√
Stróic	√	√	√		Ceangail	√	√	√
Nigh	√	√	√		Triomaigh	√	√	√
Luigh	√	√	√		Sleamhnai gh	√	√	√
Buaigh	√	√			Freagair	√	√	√
					Greamaigh	√	√	√
					Brostaigh	√	√	√
					Eitil	√	√	√

Rang 5

Dul siar ar na mbriathra atá foghlamtha i Ranganna 3 & 4 + tosú ar an dTriú Réimniú.

Briathra Aon Siolla (An Chéad Réimniú)

Briathra Dhá Shiolla (An Dara Réimniú)

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach		Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Dún	√	✓	√		Ceadai gh	√	√	√
Glan	√	√	√		Críochn aigh	√	√	√
Can	√	√	√		Gortaig h	√	√	√
Tóg	√	√	√		Ullmhai gh	√	√	√
Seas	√	√	√		Oscail	√	√	√
Féach	√	√	√		Cuidigh	√	√	√
Ól	√	√	√		Bailigh	√	√	√
Caith	√	√	√		Dúisigh	√	√	√
Cuir	√	√	√		Éirigh	√	√	√
Bris	√	√	√		Deisigh	√	√	√
Tit	√	√	√		Imir	√	√	√
Rith	√	√	√		Sroich	√	√	√
Léim	√	√	√					
Caill	√	√	√					

Briathra Neamhrialta

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Abair	√	√	√
Beir	√	√	√
Bí	√	√	√
Clois	√	√	√
Déan	√	√	√
Faigh	√	√	√
Feic	√	√	√
Ith	√	√	√
Tabhair	√	√	√
Tar	√	√	√
Téigh	√	√	√

Rang 6

Dul siar ar na mbriathra atá foghlamtha go dtí seo agus tosú ar an Modh Coinníollach.

Briathra Aon Siolla (An Chéad Réimniú)

Briathra Dhá Shiolla (An Dara Réimniú)

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach		Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Dún	√	√	√		Ceadaigh	√	√	√
Glan	√	√	√		Críochnaigh	√	√	√
Can	√	√	√		Gortaigh	√	√	√
Tóg	√	√	√		Ullmhaigh	√	√	√
Seas	√	√	√		Oscail	√	√	√
Féach	√	√	√		Cuidigh	√	√	√
Ól	√	√	√		Bailigh	√	√	√
Caith	√	√	√		Dúisigh	√	√	√
Cuir	√	√	√		Éirigh	√	√	√
Bris	√	√	√		Deisigh	√	√	√
Tit	√	√	√		Imir	√	√	√
Rith	√	√	√		Sroich	√	√	√
Léim	√	√	√					
Caill	√	√	√					

Briathra Neamhrialta

Briathar	Aimsir Chaite	Aimsir Láithreach	Aimsir Fháistineach
Abair	√	√	√
Beir	√	√	√
Bí	√	√	√
Clois	√	√	√
Déan	√	√	√
Faigh	√	√	√
Feic	√	√	√
Ith	√	√	√
Tabhair	√	√	√
Tar	√	√	√
Téigh	√	√	√

Ainmfhocail

Na hAidiachtaí Sealbhacha

Rang	Aidiachtaí Sealbhacha
Rang 3	Mo, do, a, a
Rang 4	mo, do, a, a
Rang 5	mo, do, a, a, ár, bhur, a
Rang 6	mo, do, a, a, ár, bhur, a

Aidiachtaí

Rang 3:

Mór/beag, ard/íseal, fada/ gearr, láidir/lag, díreach/catach, ramhar/tanaí, sean/óg,

Fuar/te

Rang 4:

An- + h: An-mhór, an-bheag srl.

Ró- + h: Ró-mhór, ró-bheag srl.

Rang 5:

Slántúil, taitneamhach, spéisiúil, leadránach, dáinséarach, spreagúil

Rang 6:

Lán/folamh, milis/searbh, saibhir/bocht, salach/glan, láidir/lag, trom/éadrom

Na Céimeanna Comparáide

Rang 4

Deas, níos deise, is deise

Ard, níos airde, is airde

Fada, níos faide, is faide

Rang 5

Óg, níos óige, is óige

Mór, níos mó, is mó

Sean, níos sine, is sine

Beag, níos lú, is lú

Chomh láidir le capall. Chomh mall le seilide, chomh beag le luch, chomh bán le sneachta, chomh headrom le cleite, chomh milis le mil, chomh glic le sionnach, chomh dearg le fuil

Rang 6

Maith, níos fearr, is fearr

Olc, níos measa, is measa

Íseal, níos ísle, is ísle

Gearr, níos giorra, is giorra

Chomh dubh le gual, chomh fuar le sioc, chomh glas le féar, chomg tapa le giorria

Isteach/Amach

Rang	
Rang 3	Isteach, amach
Rang 4	Isteach, istigh, amach, amuigh
Rang 5	Ag teacht isteach, istigh, ag dul amach, amuigh
Rang 6	Ag dul isteach, istigh, ag dul amach, amuigh Ag dul suas, thuas, ag dul síos, thíos Thuas, ag teacht anuas

	Thíos, ag teacht aníos

Na hUimhreacha

Foghlaimítear na huimhreacha bunaithe ar An t-Am, Daoine, agus Rudaí

Rang	An t-Am
Rang 3	_ a chlog, leathuair tar éis
Rang 4	_ a chlog, leathuair tar éis, cúig, deich, ceathrú, fiche, fiche cúig tar éis/ chun Dátaí
Rang 5	_ a chlog, leathuair tar éis, cúig, deich, ceathrú fiche, fiche cúig tar éis/ chun Dátaí
Rang 6	_ a chlog, leathuair tar éis, cúig, deich, ceathrú fiche, fiche cúig tar éis/ chun Dátaí

Rang	Bunuimhreacha
Rang 3	1-10; 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100

Rang 4	1-20;
Rang 5	20+
Rang 6	1-100

Rang	Na hÓrduimhreacha
Rang 3	1-10
Rang 4	1-10
Rang 5	1-20
Rang 6	1-20

Rang	Uimhreacha Pearsanta
Rang 3	Duine, beirt, triúr, ceathrar, cúigear, seisear, seachtar, ochtar, naonúr, deichniúr
Rang 4	Duine, beirt, triúr, ceathrar, cúigear, seisear, seachtar, ochtar, naonúr, deichniúr
Rang 5	Duine, beirt, triúr, ceathrar, cúigear, seisear, seachtar, ochtar, naonúr, deichniúr, aon duine dhéag, dhá dhuine dhéag, trí dhuine dhéag, ceithre dhuine dhéag, cuig dhuine dhéag, sé dhuine dhéag, seacht nduine dhéag, ocht nduine dhéag, naoi nduine dhéag
Rang 6	Duine, beirt, triúr, ceathrar, cúigear, seisear, seachtar, ochtar, naonúr, deichniúr, aon duine dhéag, dhá dhuine dhéag, trí dhuine dhéag,

	ceithre dhuine dhéag, cuig dhuine dhéag, sé dhuine dhéag, seacht nduine dhéag, ocht nduine dhéag, naoi nduine dhéag

Na Réamhfhocail

Rang	Na Réamhfhocail
Rang 3	ar an, ag an, as an, faoin
Rang 4	ar an, ag an, as an, faoin
Rang 5	ar an, ag an, as an, faoin, sa, ón, tharr, go dtí, in aice le, os comhair, ar chúl, ag bun, ag barr, ar dheis, ar chlé, i lár, timpeall
Rang 6	ar an, ag an, as an, faoin, sa, ón, tharr, go dtí, in aice le, leis an, roimh an, tharr an, tríd an, in aice leis an, trasna, taobh thiar, os cionn, ag imeall

Forainmneacha Réamhfhoclacha

Rang	Forainmneacha Réamhfhoclacha
------	------------------------------

Rang 3	ag, ar, do, le, ó
Rang 4	ag, ar, do, le, ó
Rang 5	ag, ar, de, do, le, ó, faoi, as, chuig, roimh, de
Rang 6	ag, ar, de, do, le, ó, faoi, as, chuig, roimh, de

Gramadach Breise:

An Chopail

Foghlaimítear an chopail, **is nó tá**, na difríochtaí eatrathu agus cathain a úsáidtear iad i Rang a Sé.